

ipar aldeak

Iparaldekoak ere euskara batuaren alde

Aspaldiko leloa* dugula esanen digute batzuek. Eta arrazoin izanen dute. Aspaldikoa da, eta oraindik zenbait urte luzeren iraupena izanen duen leloa dukegu* zorigaitzez. Zeren* eta gure mintzaira ahotik belarrira ikasi baitugu, aitamena, etxe-koen eta herritarrengandik. Ez, ordea, eskoletan, hizkuntza bat normalki ikasten den bezala. Horra zergatik Euskal Herrian mintzo dugun euskara, hiruzpatal euskalkitan zatikaturik aurkitzen den.

Egun* eskoletan irakatsiak diren mintzaira mota guztiak, atzo kasu berdintsuan aurkitzen ziren. Haien batasuna ere ez da egun batez egin, ez eta denen nahitara eta, oraino gutiago, denen gustutara. Gauza bat da segura, ordea, mintzaira horien batasuna batasunzaleen lanari esker egin dela.

Euskal Herrian, ba dakigu, osoki jende bereziak gabela. Eta geure egungo problemen arabera* aterabideak aurkitu behar ditugula. Baina, hala ere, ez da dudarik, gure mintzairaren kasuan, euskara idatziaren batasuna egin beharko dugula, eguneko urratsa* aitzinera eramanez, baldin Euskal Herriko mintzaira zeharra gure herriko eskoletan irakatsia izan dadin nahi badugu, ipar eta hego aldeko euskaldunek osoki elkar konprenitzeko gisan.*

Iparaldeko berriak hegoaldean

Atseginekin ikusi dugu, Donostian argitaratzen den ZERUKO ARGIA astekarrian, iparaldeko berriez osaturik datorren sail berria.

Sail hau joan den hazilaren* erditsutan hasi du, «Urzola» izenordez sinatzen* duen idazle trebeak.

Aspaldi honetan, Bilbon argitaratzen den ANAITASUNA hamabostekari honek ere toki ederra eskaintzen die iparaldeko berriei. ZERUKO ARGIA bide berari lotu zaigu. Goresmenak bieci, ezen,* kazeten bitartez, inork uste baino gehiago, iparaldeko eta hegoaldeko euskaldunak harremanetan ezartzen ahal baitira.

Eta zer da bide hoberik, sail mota guztietan hainbeste behar dugun batasunari buruz joateko?

Ekonomi eta merkatal harremanak hegoaldekoekin

Jendeak ez du beharbada biziki ezagutzen; baina, azken urte hauetan ilunpetik jalgitzen* ari zaigun batasuna* dugunez gain, hemen doi* bat bederen* nahi genuke aipatu.

Baionako Merkatal* Ganbara ezagunaz bestalde, ba dugu Baionan beste Merkatal Ganbara bat, mugaz bestaldekoa. 1913.ean craikia izan zen, eta 1936.a arte sekulako lana izan zuen egiteko, mugaz bi aldeetako industriari eta merkatarien arteko harremanen kudeatzeko.*

Luzaz ixilik eta ezageri egon ondoren, oraingo buruzagia den Araluze jaunari esker, berriz abiada eder baten jabe egiten ari

zaigu. Mugaz bi aldeak elkarren osagarri daduzka, eta horrenatik bere ahalak oro egiten ditu, hango eta hemengo ekonomilari, industriari eta merkatarai aitzinatueni* elkar ezaguterazteko, harreman emankorrenei buruz bultzatzeko esperantzarekin.

Sail ederra, eta iparralde honentzat baitezpadakoa.*

Dezagun esan ere, Baionako Merkatal Ganbarak, mugaz bestaldeko euskal herrialdeetako industriari eta ekonomilarien bisitatzeko, gizon bat hartu duela. Gizon hori, Euskadiko Lehendakari zenaren semea da. Joseba Agirre du izen-deitura. Berrogei bat urte, bost mintzairaren jabe eta orain arte Barcelonako merkatal elkarte handi baten zuzendaria izana.

Urtarrilaren* 2an hasi zaigu lanean Baionan. Agian,* hasiko duen lansailak izanen du ondorio onik gure eskualde* honetako bizibidearentzat.

«Sud-Ouest» egunkaria

«Sud-Ouest» egunkariak leku bat eskaintzen die bere herrialdeetan, zerbait berri agertu nahi luketen taldeei.

Ber* denboran, egunkari berak, duela zenbait egun hasia, artikulu bat agertzen du egunero, egungo* egoerako Euskal Herria ezaguterazteko.

Sail interesgarria hain segur, baina bakoitzak berak gero bere ikusteko moldea azaltzekotan.

Lantegi berri zenbait, galdu diren anitzen* ordaintzeko

Azken urte hauetan, lantegi berri zenbait craiki da Baionako, Angeluko* eta Donibane Lohitzuneko industri eremuetan.* Eta Baionako Merkatal Ganbararen buruzagi den Saint-Martin jaunaren arabera,* joan den urtean, 1.700 lanbide edo enplegu berri muntatu omen dira Baionako eskualdean.

Egia, dudarik gabe. Ez dugu, ordea, ahantzi behar, lanbide berri horik* egin diren denboran, beste lanbide asko galdu dela, lanetxe eta ofizialetxe parrasta* batek beren atea hetsi* behar izan baitituzte.

«Euskaldunak» hilabetekariak dioenez, ihaz, ehun bat lanetxe edo enpresa gelditu dira.

Hemen agertzen ditugun zifra hauk,* berak mintzo dira. Ikus: joan den urriaren 30etik hazilaren 30era bitartean, Baionako inguruan, langaldeak* 3.154etarik 3.554etara iragan dira.

Gisa* horretan goratuz baldin badoaz, langaldeak beharbada bost milatara helduko dira urtarrila bururatu orduko.

DANTZATOKI GOXOA Igandez ta jai egunez: 6 tatik 10.ra
Astegunez: 7. tatik 10 ra.

SOINU KOADROFONIKOA

KA FETEGI AMA & LUR RESTAURANTA

Hala gerta baledi, orduan hamar langiletarik bat lanik gabe litzateke, 50.000 bat langile dituen Baionako eskualdean.

Dezagun esan ere, Donibane Lohitzuneko eskualdean, aspaldi honetan, langaldeak 662tarik 738tara iragan direla.

Herriko zergak* goiti ari

Aurten, jendeak, eta bereziki jende langileak, xeheak, ez du bakarrik negua izanen jasateko.* Alde batetik, lana eskasten ari da, harrizteko gisan. Eta bestetik, zerga paperak, urte hondar* guztiez bezala, hor izan ditu ordaintzeko. Estatukoetaz bestalde, herrikoak ere azkarki* goratu dira, herri eta hiri batzutan bestetan baino gehiago. Janari, edari eta soineko, oro garestitutuz doala esan gabe doa.

Baionan jende multzo bat bildu zen herriko etxera, joan den hilabetean, hiriko alkate jaunarekin mintzatu beharrez, eta bi orenez* egon ziren etxe barnean. Alkateak biharamun arratscan errezibitu zituen hamabi ordezkari, eta, solasaldi bat egin ondoren, erabakia hartu zuen, herriko zergen pagatzeko eguna hilabete batez gibelatuz.* Dezagun esan, hamabi ordezkarien lagunak, poliziak ez zituela sartzeraz utzi.

Agerkari zahar eta berri

Hendaiaiko «Haize Garbia»

Hamar bat urte honetan Hendaian lan eta lan ari zaigun batasuna* dugu «Haize Garbia». Bizpahiru hilabetetarik behin argitaratzen duen agerkariak ere izan bera dakar. Orain jalgi* berria da bederatzigarren zenbakia.

Eta argitaratu ere, haunditurik, ederturik, apainduraz aberasturik eta moldiztegian eginik. Berrogei bat hostoalde* darduzka oraingoan.

Batasunak euskal kulturaren sailean daraman lan ederraren berri ematen digu. Ba du non zer ikus eta irakur. Agian izanen bide* du laguntzaile.

Mauleko «Jeiki»

Zuberoko interesen zaindari bipil* agertzen zaigu «Jeiki» izeneko kazeta. Hiruzpalau edo lauzpabost hilabetetarik behin argitaratzen da. Kudeatzen* duen taldeak maizago* nahiko luke jalgi; baina betiko eta orotako buruhaustearekin dabilta: dirurik ez dute. Dena den, ez dira oraino ixiltzekotan.

Hona 8. zenbakiak zer irakurgai ematen digun. Mauleko klinika, egin ez dena. Non dira hobendunak*? Zer egin behar litzatekeen, Zuberoako mendialdearen salbatzeko. Iratiko etxolen* gorabeherak. Telefono automatikoa noizko?

Baionako «Hitz»

Abenduaren 26an, arratseko seietan, Baionako Euskal Era-kustokian,* «Hitz» batasun* berriak bere xede* eta helburuak jakin erazi ditu, lerro honetan biltzera entseiatuko garenak: euskarazko aldizkari herrikoia eta molde berriko baten argitaratzea.

Kudeatzaileek.* Peio Bellecave eta Lucien Etxezaharreta gazte suharrek, bi baizik ez aipatzeko, nahiko lukete, aldizkari berri hau izan ledin, oraingoz biharko Euskal Herri batua egiten ari diren kultur, ekonomi eta politik saileko guztien ager-bide.

Xede eta helburu zinez ederra. Agian «Hitz» aldizkariak betekoa duena, bere inguruan, dudarik gabe, bilduko duen gazteria zintzo eta langile jarraikiari* esker.

Lehen zenbakia jadanik* emana da salgai. Ba du non zer irakur. Foto edo argazki anitz ere ba dakar, idazlanen luze eta zenbait aldiz nekearen* airogarri

Bi hilabeteren buruan eskuratzen ahalko dugu bigarren zenbakia. Dudarik ez da, oraino deigarriagoa* eta ederragoa izanen dela.

Kantari herrien bilkura Hazparden

Hazparden —Lapurdin— kantari berri batzuk* elkarretaratu dira, ipar eta hegoaldekoak, ez kantuz aritzeko, beren artean kantuz hitz egiteko baizik.

Egunkariak, dirudienez, ez dira bilkura* horren izariaz* ohartu, HERRIA astekaria salbu. Jendearen artean ere ez da biziki aipatu; doi* doi jakin da, zenbait kantari bildu direla. Menturaz* hobe izan da honela, arrabots* haundirik gabe, baina segurki, egiten diren lanen arabera* egin baita bilkura hau.

Baina holakorik ez da izan noski orain arte, gure aldean bederen; eta uste dut, biltzarre hau urrats* baliosa izanen dela euskal kantuaren aitzinamenduaren* alde.

Lehenik puntu bat argitu nahi dut. Kantari «berriak» aipatzean, plaza edo zinema saletan presentean* gehienik entzuten diren kantari guztiez mintzo naiz, besteak bezala. Ez du esan nahi horrek, agertzen ez diren kantariak —eta kantu zaharrak errotik* ezagutzen eta kantatzen dituztenak ba dira uste baino gehiago, gure herrietan— gutiesten* direla. Horretaz mintzatu dira preseski Hazparden bildu direnak. Lehengo kantuen eta bertsoaritzaren sartzea aipatu dute, ikusgarri* berean bi izan molde horien agertzea hain erraz ez bada ere. Eta nik, behatzaile* gisa iruditzen zaidan bezala eginen dut galde hau: ez litzateke* on, lehengo kantuak tresnarik gabe kantatzen dituztenetarik bat edo beste ekar eraztea? Zeren publikoan adin* eta gustu guztietarik izaten ohi baita.

Biltzarre horretan, beraz, kantaldien hobetzeari jarraitzeko erabaki zenbait hartu dute. Orain arte, gehienetan, noiznahi eta nonnahi edonork muntatzen zituen kantaldiak. Bestalde, ikusgarri horien muntatzeko arrazoinak miatzerakoan,* ez zen kilika* izan behar, eta ba ziren hain segur azeriak hor ere.

Gainera, hiru-lau hilabetez, udan, ez da kantaldirik egiten; eta gero, hasian* hasi, burrustan* heltzen dira, eta berdin 8 kilometro barne, bi aldiz segidan kasik.

Kantaldien behar bezala programatzea erabaki da, geografi eta denbora aldetik. Honen helburua publikoaren berritzea litzateke.

Kantaldi baten muntatzeak orain ez bezalakoa behar luke izan. Zeren erraxegi baita kantarien hitzartzea,* programa batzuen hedatzea,* sala baten aurkitzea, gero sos* pilika* bat sakeleratzeko, eta Jainkoak daki zertarako. Kantaldia, muntatzaileen aldetik, izerdi gutiz diru egiteko tresna bat da. Beraz, gauzak haxean* ezarri nahiz, bi puntu ikertu dituzte kantariek.

1. Euskaltzale edo abertzale direlakotz, ibil daitezke* kantariak oraino ere beti urrurik* honen edo haren zerbitzuko?

Euskal kulturaren alde fermuki lan egiten duten batasunak* abantailatu* behar dira. Hala nola Seaska: aurten, 300.000 franko (berri) behar ditu atera nolazpait. Kantari berrick primantza ematen diote, gastu haundiak baititu, eta ikastolen eraikitzea eta zutik atxekitzea* gure nortasunaren aldeko lanik beharbada beharrezkoena dela iruditzen baitzaie.

Bestalde, kantaldi moldatzaileei eskatua zaie gisa* guztiez, kantariak eta kanta egileei ikustate* gehiago egitea. Orain arte, erdi urrurik edo arras* urrurik ari izan dira, gauak galduz, lana utziz, anitz* bide eginez, haurrak norbaiti begiratzera* utziz, eta holako. Beste arazoin bat ere, pisuagoa, agertzen dute: kantaldiak industria ttipi bat bilakatzen* ari direnez gero, langile lehenak kantariak dira. Beraz, printzipioz ere, doi* bat pagatuak izatea eskatzen dute. Bestalde, pagatuak izanez, ez dira inoren peko agertzen, eta hakoitza juje* gelditzen da hari edo honi bere irabaziaren edo irabazitik zerbaiten emateko.

Hemendik aitzina, gutien bat eskatua da, beraz: ehun libera berri, bideko gastuak kontutan har

2. Kantaldiek gero eta hobeak izan behar dute. Bigarren puntu honek garrantzi handiagoa ba zuen, eta kantariak horren arabera hartu dituzte erabakiak:

Mikroek onak behar dute izan eta behar bezala ezarriak. Alegia^{*} deus ere ez, kantaldiaren kausitzean^{*} ba dute beren garrantzia.

Ahalaz,^{*} argi jokoak ere muntatzekoak dira. Kantaldiak ikusgarri oso bat behar du izan, eta halia daitezkeen tresna eta joko guztiak erabili behar dira.

Presentatzailearen lana umila da, baina arras inportantea. Publikoaren eta kantarien arartekoa^{*} dela oharturik, bien artean lotura bat behar du sortu, giroa pitz erazi, jendea bildu^{*} eta kantuaren ulertzeraz ekarri. Ezin dezake, beraz, lan hori nor-nahik egin.

Kantariak elkarretaratu behar lukete oren^{*} bat lehenago, beren artean kantuen programatzeko, gaiak hobekienik partekatuz. Alabaina,^{*} publikoarekin lokarriak berchala sortzeko, jakin behar da, behatzaileak ez direla bat beren gustuetan: batzuk sozial gaitiaz dira minbera, beste batzuk politikakoetaz; zenbait, gauza berria ikusi nahiz datoz, beste zenbait, irria maite dutelakotz, eta abar.

Horrek ez du esan gura nahitaez, kantua eta kantariak publikoaren meneko daudela. Kantariak, bakarka edo taldeka, ba dute beren nortasuna, molde berezi batez beren kantuari esanahi bat emanez; eta jendeak hortaz behar du ohartu, hori behar du ulertu. Horrengatik, kantaldi bakarrean, bizpalau kantari aski^{*} lira:eke, koral batekin, kantu zaharrak eta bertsolaritza ere sartuz. Orain arte, kantari gehiegi lerrokatzen da aldi

bakoitzean, eta publikoak ez du beharbada hartzen kantuaren izari guztia, denbora eskasez.

Horretarako, garrantzizkoa da mikro eta argi jokoan lana, bai eta denbora eta programatzea ere.

Baitezpadakoa^{*} da kantaldi bakarrean hegoaldeko kantariak izatea, eta ez beti berak, ahalaz. Kantaldia Euskal Herri osoaren kantua da, eskualdeek^{*} problema diferenteak ukanik ere, edo, hobeki, ukateari esker.

Xede^{*} hori obratuz, kantaldiak anitz irabaz lezake mamiz eta formaz, bildu diren kantarien arabera. Bestalde, kondizio horietan, gastu gehiago izanez, muntatzaileek zazpi eginahalak eginen dituzte, publizitateaz artatuz,^{*} publiko berri baten biltzeko. Esan daiteke, orain arte hamar milaren bat datorrela kantura. Gisa horretan, kantua zabalduko dela pentsa daiteke. Ber^{*} denboran, arauz,^{*} beste kantari batzuk agertuko dira.

Kantari berriak beharrezkoak dira. Zeren euskal kantuak, hobetzekotan, atzerrian barna ere behar bailuke hedatu,^{*} gure Herriaren deia herritik kanpo adierazi. Bretoin kantariak, noski, aspaldian ohartuak dira puntu honetaz. Berrikitan,^{*} hemen gaindi^{*} pasatu dira lau, eta toki guztietan jende asko bildu dute. Eta ba dute, bestalde, kantari bat Frantziako hoberenen mailan.

Baina kantariak eskas ditugu. Eskabideak, altabada,^{*} ez zirela eskas esaten zidan Mañex Pagolak: «Nonnahi ba genikek kantuz aritzeko, eta nahikoa. Baina mugatuak gaituk: denborarik ez; geure lana ba diagu, bestalde, eta ez duk kantaririk aski».

**Gaurkoa zarenorri
guk ezer eskaintzean,
biharko emakumeari ere
ari gara eskaintzen.**

Laguntza berriak
zuri ematean,
zure nekeak, zure kezka zaharrak
dihardugu arintzen.

Berriak dira,
zuretzat ditugun asmoak:
onhartzen zailtxoak beharbada,
guztionez baitira berriak.

Baina zein ederra den pentsatzea.
gaurko urrats zailok
aurrera gaituztela bideratzen.
biharko digutela
bidea urratzen!

Emakumearen Bankua.
Gaurkoa eta Biharkoa.

BANCO DE BILBAO

Horra, beraz, biltzarre horretan erabili diren pentsaketa larrien kantaldien hobetzeri buruz eta kantuaz. Hirugarren puntu bat oso funtsezkoa aipatu dute, baina beste aldi batez ikertuko: euskal kulturgintzan kantuak ea lekurik duentz, eta zein. Berriz bilduko direnean, horretaz esanen dugu hitz bat. (Leon HAIZAGER.)

bizkaia

Beste euskal aldizkari berri bat

Deustuko «Zubibarri» taldeak «Zubikoak» izeneko aldizkari berri bati eman dio hasera. Euskaraz eta erdaraz agertzen da. Aipaturiko taldea 200 bat gaztek osatzen dute. Aldizkarian erabiltzen dituzten gaiak, zabalak dira, baina batez ere kulturari atxekiak. ANAITASUNA sarritan aipatzen dute. Geure esker onarekin batean, geure laguntza ere eskaintzen diegu gazte kementsu hauei.

Euskal jaialdia Trapagan*

Bizkaiko mealangintza* eskualdeko herri honetan ez da euskaraz mintzatzen gaur, alboko beste guztietan bezala. Hala ere, Trapagatarrek ba dute euskal kezka, beste euskaldunen aldetik laguntza pittin bat behar duena. Ikastola bat dute, euskarazko gau eskola bat, eta zenbait txistulari eta dantzari gazteren talde bi ere. Herri honen barrutian daude Bizkaiko lantegi nagusienetarikoz batzuk, hala nola Babcock Wilcox eta General Eléctrica Española.

Urtarrilaren* 12an, igandekari,* euskal jaialdi bat eman zuten, herriko Casa Social-eko gazteek antolatua. Bilboko San Anton korala, Jon Enbeita kantaria eta Arro-la trikitilaria etorri ziren, parte hartzera. Sarrera dohainik* zelarik, aretoa* jendez bete zen, eta txaloak ugari entzun ziren. Azkenez, elkarte antolatzaileak herrian obratu gura lituzkeen xedeei* buruz, elkar hizketa bat sortu zen.

«Altos Hornos» entpresako langileak greban

Barakaldo eta Sestaoko «Altos Hornos de Vizcaya» Euskal Herriko entpresen artean nagusienetarikoa denez gero, hango langileak istilutan* dabiltzanean, alboko lantegietakoak zuhur egoten dira, hango gertakizunen zain.

Urtarrilaren 9an «Altos Hornos»ko langileen hitzarmena* sinatua* izan da; baina langile xehe gehienak ez dotoz bat soldaten gorapenaren portzentaia desberdinarekin; eta grebaldi laburrak egiten hasi dira, eta Barakaldo eta Sestaoko kaleetan zehar sugea* egiten ere. Soldaten goraldia ez omen da urria, baina goi mailako

langileen abantaila* desegokia ei* da, langile arruntentz* kaltetan.

Euskal egutegietako anarkia

Ezaguna da, talde interesatu batzuen, Euskaltzaindiari eta euskara batuari oztopoak ipintzeko joera. Hona hemen joera zital* horren ondorio tamalgarri* bat: euskal egutegietan agertzen den anarkia.

Aurten hainbat entpresak argitaratu du bere egutegia euskaraz. Baina nolako euskaraz! Hilabeteen izenak, norik berez erara jarri ditu, nahaste izugarria sortuz; eta, nola ikastola gehienetan euskara batua erabiltzen den, irakasleek egutegi hauei paper zati batzuk ezarri behar izan dizkiete, oker dauden izenen gainean, ikasleak nahas ez daitezen.

Eta, egutegiez ari garelarik, JAKINek argitaratu duen Ormaiztegi Ingeusa etxearena txaiotu behar dugu. Euskaltzaindiari jarraitzen zaio, eta, gainera, Jose Luis Lizundiak eginekako Euskal Herriko mapa eder bat dakar, euskal lurren eskualdekatzearekin.

Xabier Mendigurenen 150. hitzaldia

Urtarrilaren 10ean hitzaldi bat eman zuen Xabier Mendigurenek Deustuko La Salletarran ikastetxean, «Zubibarri» kultur taldeak eratua. Ehun bat gazte izan zituen entzule, gaia euskal literatura zelarik.

Presentatzaileak esan zigunez, Mendigurenek 150 bat berbaldi eman ditu Euskal Herrian zehar; eta zifra honek nabarmenki erakusten du, hizlari eta idazle honek duen arakasta.*

Jakin dugunez, eta beste zenbait lanen artean, inprimategian du «Heidi» nobela famatuaren euskal itzulpena, eta orain Salgari italiar idazlearen liburu bat euskaratzen ari da, biak euskaldun gazteñoek eskainiak.

Xabier Kintana, aita

Urtarrilaren 13an jaio zen Bilbon Jurgi Kintana Goiriarena, Xabier Kintana euskal langile ekinaren* lehen semea. Zorionak Xabierri eta Lejoako ikastoiako andereño eta haurraren ama den Mari Karmen Goiriarenari.

Lapurrak Lejoako ikastolan

Urtarrilaren 10 eta 11 bitarteko gauean, ohostua izan da Lejoako ikastolan, oraintsu erositako multikopista berri bat. Ez dakigu nor edo nortzuk izan diren lapurrak; baina, segur aski,* ez dira euskaltzaleak izan, ez baita goke* euskaldunik, ikastola bati horrelako kalterik egin diezaiokeenik.

Multikopista horrekin irakasleek fitxategia eta gainerako materiala prestatzen zuten, eta ikasleak aldizkari bat argitaratzeko asmoz zebiltzan. Orain, ezina izango zaie lan hauek aurrera eramatea.

Ikastoletako haurrentzako sariak

Abenduaren 22an Bilboko «Santiago Apóstol» ikastetxeko teatroan Lejoako ikastolak antolaturiko jaialdian, hara joan ziren haurren izenak bildu ziren, gero haien

artean jostailu zozketa* bat egiteko. Zozketa hori Lan Kide Aurrezkian (Caja Laboral-en) egina da, eta, nahiz jostailurik gehienak emanak izan diren, oraino bi geratzen dira banatu gabe.

Bi ume sarituon izenak hauk dira: Ainhoa Bastida Saez eta Mirentxu Agirre Azkuenaga. Beraz, joan bitez Bilboko Lan Kide Aurrezkira (Alameda de Urquijo, 46), jostailuok eskuratzeraz.

Euskara egunkarietan

Gutti bada ere, erabiltzen da euskara Iruineko eta Donostiako egunkarietan; baina deus* ere ez Gasteiz eta Bilbokoetan.

Iruineko egunkarietan lan handia egiten ari da Aingeru Irigarai jauna. Bilbon ere hasi zen talde bat horrelakorik egiten; baina, zoritxarrez, oso denbora laburretan, zeren* behingoan* debekatu baitzioten euskaraz idazten.

Euskararen loratze honetan, hauk dira —egunkari, irrati, telebista— gure hizkuntzari lepoa ematen segitzen dutenak.

Otsailaren 16an txistu jaialdia Bilbon

Euskal Herriko Txistularien Elkarteak eraturik, Bilboko «Santiago Apóstol» ikastetxeko teatroan, txistu folklore jaialdi bat izanen da, otsailaren* 16an (igandez), goizeko 11,30 orenetan.*

Parte hartuko dutenak, hauk izanen dira: Bilboko Txistulari Banda Munizipala eta Lejoako ikastolako «Txikiak» dantza taldea. Jaialdi honetan jokizun* berri batzuk presentatuko dira eta txistulari hoberenak, entzuleen botuen arabera* sarizatuak izanen. Sariok Txistularien Elkarteak eskainiak dira.

Bide batez esan dezagun, Euskal Herriko Txistularien Elkarteak Bilbon eginen duela bere urteroko biltzarre nagusia, Liburutegi Munizipalean, Bidebarrieta kalean, martxoaren 9an, igandekari,* goizeko hamaiketan.

Haurren Egunak antolatzen dituzten elkarte guztiei, Ondarroako KRESALA elkartearen eskutitz irekia

Hainbat eta hainbat Haurren Eguna deritzan euskal jaitan parte hartu izan dugu, elkarte honetako kantari, txistulari eta dantzariekin.

Toki guztietan, eguneko ogitarauean,* haurrentzako gertaturiko meza berezi batekin aurkitu izan gara. Bai eta meza horretara talde guztiak komitiban joaten ikusi ere.

Askok eta askok ikusi dituzue, elizara hurreratzean, gure dantzari eta txistulari taldeak komitiba horretatik irteten.* Bai eta harritu eta... eskandalizatu ere, jokabide horren arrazoina jakin arte, noski.

KRESALA elkartearen pentsaera eta jokabidea

Gaurko eta geroko Euskal Herriari begira gure haurrak hezten* saiatzen den elkarte bat duzue KRESALA elkarteak. Dantza, txistu, kantu eta gainerantzekoak bide horretan erabiltzen ahalegintzen gara.

Geure Euskal Herria gaur egun pentsaera askotako jendez osaturik dugu. Erlijioari buruz ere, nabarmen agertzen zaigu desberdintasun hori. Eta, geroari buruz, desberdintasun hori sakonagoa eta zabalagoa izango dela, ez dugu zalantzarik.

Hau honela izanik, euskal kultura ezin dezakegu inondik ere pentsamolde batekin lot. Bestalde, gure haurrek eskatu eta esijitu egiten digute, Herri pluralista batetan bizi eta lan egiteko gerta ditzagun.

Problematika honi erantzun nahirik antolatzen dira Haurren Egunak, edo eta antolatu behar lirateke, noski.

Eta, orain, nahitaezko galde batzuk aurre dartzogitu.

Haurren Egunetako meza ofizial horik,* Herri pluralista ala pentsaera bateko Herri baten ezagugarri direa*? Geroko ala lehengo Euskal Herri bati crantzuten diotea*?

Ez al dira asko eta asko, eliz girotik kanpora Euskal Herriaren alde lanean dihardutenak? Zergatik hauk,* euskal kultur arloan antolaturiko Haurren Egunen batetan, nahitaez, Eliza batekin topo egitera behartzen ditugu? Beste erlijio pentsaera batetako euskaldun horiek, Euskal Herriari begira, ez al dituzte eginkizun eta eskubide berdinak?

Problematika honen aurrean, Herri pluralista bati crantzun nahirik, KRESALA elkarteak jokabide hau hartu ditu:

1. Elkarte honetako odozein taldek, **talde bezala**, ez du parterik hartzen, ezelako* meza, elizkizun, edo beste edozein erlijio arazotan. Bakoitzari, nahiz haur nahiz guraso, bere askatasun osoa crrespetatzen zaio.
2. Talde batek irteeraren bat duenean, taldeko arduradunek onhartu egiten dute gurasoen kritzia eta eskabidea. Halaber,* gurasoen eskabide hori betetzen, arduradunek berek laguntzen dituzte haurrak.

Beste elkarte batzuri deia

Unc honetan, hauxe dugu, geure Herriarentzat guk aurkitu dugun erantzunik jatorrena. Beste kritzi batzuk ere ba dirateke, noski. Prest gaude, geure eritzi eta jokabideei buruz kritika aberasgarri gutiak entzun eta aztertzeke.

Ageri hau egitean, argibide bat eman izan diegu, gure jokabideaz nahasturik gelditu direnei. Halaber, haurren hezkuntzari* loturik gauden hainbat eta hainbat elkarteren artean «mahai biribil» bat sorterazi nahi izan dugu, honetaz eta beste arazotaz guztiok geure eritzi eta jokabideak aberats ditzagun.

Azkenez, gure pentsaera onhartzan duzuen elkarte guztioi, dei bat egiten dizuegu: pentsaera hori ekintzetan ere gorputz egin eta ager dezagula, batez ere Haurren Egunak antola ditzagunean.

Haurrentzako liburuak

Tomas Elortzak kudeatzen* duen taldeak, urte bitan, 12 liburuxka kaleratu ditu, orotara 46.000 ale, hiru mailatan sailkaturik: **Kukurruku** sorta 6-7 urtetakoentzat, **Txan txangorri** sorta 7-8-9 urtetakoentzat eta **Gaiak** sorta 7-8-9 urtetakoentzat.

Aurten beste 15 liburuxka berri cgingo dituzte, beti bezala euskara errazean idatziak, eta artista handi eta ttikiren marrazkiz* hornituak.

Liburu hauk oso egokiak dira ikastoletarako, alfabetatze ikastaldietarako, erdal kolegioetan cuskaraz irakasten dutenentzako, eta heurrei, euskaraz irakur dezaten, cuskal liburuak erregalatu gura dizkietenentzako.

Eska daitezke helbide* hauetara: Donostian, Gordailu (Vergara, 21. Tel. 429779) eta Iñaki Beobide (Ferrerías, 1. Tel. 420982). Bilbon, Librería Verdes (Correo, 7. Tel. 212903).

Patatak patatazaleentzat eta euskal kultura euskaldunontzat

Norbait, goiko izenburu hori irakurtzean, ANAITASU-NA argitaratutako beste artikulua batez oroituko da beharbada. Ez da ttikia, izan ere, artikulua hauen artean dagoen zerikusia, oraingo hau bestearen erantzuna baita.

Lehenik, Josu Cepeda jaunarekin saiatuko naiz.

Puntuz puntu xehehi joanik, ez diat ezer esango, kantari talde famatu batetakoez kritikatu duanagatik, berok baitira gai hirc salakuntzei erantzun egoki bat emateko. horretarako beharizanik egotekotan. Egotekotan zioat, jokaera hura* aski justifikaturik dagoela uste baitut.

Bestalde, neurc «doluminik» zintzoena, presentatzailo bezala pasatu behar izan hituen une hestu-larriengatik.

Baina segi dezagun. Gero ideologiak aipatu dituanerz gero, zail egiten ziaidak, ideologia konkretu —niretzat abstraktu— eta ezagun —niretzat ezezagun— hura* zein zen igartzea.* Horregatik, jakin nahi nizek, hireak bezalako «espiak» non «saltzen» dituzten, merkeak izango baitira. Eta dioana susmoa baldin bada, kontuz! gaurko munduan arrazoin zientifikoak erabiltzea komeni baita. Ba diaitekek, noski, ideologia «konkretu eta ezagun» hori aipatzea, zemai* bat izatea ere; kontuz! holakoei egindako mehatxua arriskugarria baita beti, eta areago,* adierazpide desegoki batez egiten denean, hik egin duan bezala.

Gainera, ez dieritzaat desegoki «askatasuna, askatasuna» oihukatzeari, areto* hartan gure herriaren askatasun «osoa» ukatzen duen zenbait jende zegoenez, hauek baino askatasun gehiago nahi izango baitzuketen besteek.

Hurrengo puntuan aipatzen denaz, hirekin ados nia-gok, cuskara ez dakien batek dakien bati «maketo» deitzea ez baita guztiz normala; baina ez diakiat, afirmazio hau egiazkoa den. Sozial zentzua, ordea, beste era batez agerterazi behar zuan sasoin hartan, eta ez musikaz.

Pausaldian crabaki zena ez diat guztiz argi ikusten, eta crabakiaren arrazoina ez diat uste «taldearen jarre-ra* zatikatzailea gorabehera*» izan zenik ere. Arrazoina ez ote zen, aipatu* egoerari beste kantariiek behar aina* garrantzi eman ez ziotela, eta lehenbizikoen ez kantatze-ko jarrerak crabaki hori hartzera bultzatu zituela?

Noren aurrean agertu behar zen guztion batasuna? Argi dagoena, zera duk: guri komeni izan zaigunean, ez dugula oztupo askorik aipatu, inoren aurrean «batasuna» apurtzeko.

Arrazoina ez ote zen nork bere belarria ez agertzea, hango jarrerak ikusirik, eta beldurrak edo komenientziak bultzaturik? Kantari bakoitzak —eta are* gehiago sozial kantariak— bere nortasuna badu, zergatik ez zuen nork bere jarrera mentendu, egokia zela pentsatu bazuen lehenago?

Ala nork bere jarrera sakrifikatu ote zuen, besteena onhartuz? Ala ez ote zuten pentsatu ere egin, jarrera bat hartu behar zela sasoin hartan? Ez pentsatze horri axolagabekeria haundiegia dieritzaat «sozial kantari» baten-gan.

Ez dituk, horregatio,* istiluak hemen bukatzen. Egia esan, pataten eta elektrapilen jokaera ez diat nik ere bidezko* ikusten, ez baitira hauk pertsona zibilizatuen arteko harremanak argitzeko tresna egokiak, naiz eta espainolzalaren bati zuzenduak izan.

Eta bukatzeko, zertzelada* gisa,* borondate oneko batek esan lezakeenez: «Hazilaren* 30ean beste urrats* bat eman zen, egunero bezala, gure arazoan konponketa-rako bidean».

Ni ez nioak, ezagutzen ez dudan Vladimir Ilych Ulyanov-en esaldiño biribilik botatzera, nahiz eta gero, nola ez, aitormen honegatik «kulturgabe» deituko nauten!

Eta hirc espainolezko esaldiari buruz, lasai egon, ez baita hori hi «espainolzale» kontsideratzeko arrazoinik egokiena.

Cepeda jaunarekin saiatu ondoren, aspalditik ezagutzen dudana, nahiz eta berak ni ez hain ondo, Xabier Gereñori erantzun nahi nioke:

Tamalgarría* benetan, zuk artikulua hura idaztea, Xabier, informazio falta izugarri jokatu baituzu. Argi gera* bedi, hauxe dela nire ustea.

Subnormalen alde dirua batzeari txalogarri deritzat. Baina hori izan ote zen antolatzaileen nelburua? Nire ustez, hobeto informaturik egon behar dugu. Euskal kantari- laguntza ez dut zalantzatan jartzen, baina bai, «euskal kantari» izanik, sasoin hartan era hartako laguntza- ren egokitasuna.

Bestalde, euskaldunok agerterazi egin behar dugu geure kultura, bai kantuen, bai bertsoen, bai dantzen bidez... Baina ez dezagun pentsa, geure egoera horrela bakarrik aldatuko dugunik; eta horretara dedikatu behar badugu, beste ekintza batzuetara ere dedikatu beharko dugu; eta urteak 365 egun baditu, ba dago era batean eta bestean dedikatze-ko egunik nahiko.

Familia batetan, poza familia osoak agertzen du era berdinean, eta samintasuna beste batean. Guk euskaldunok, ostera,* bakoitzak gura duen bezala joka genezake, antza.* Jokaera polita eta elkartasunaren agerpide egokia benetan!

Aipatu* oihukari hauk* erdal jaietara joan ez badira, ez da izan, noski, joan nahi izan ez zutelako; ez da, beraz, bidezko, horregatik inor «erdaltzale» izendatzea. Oihukari horik,* bestalde, ba liteke mila euskal jairen antolatzaile eta custaille* izatea. Jai horren antolatzaileak lur jota ikusteak, otsoa* saminez ikusteak beste* mintzen nau; jendea «penaz» ikusteak, hori egia bada, bai penatzen nau, gure inorantziaren agerpina baita.

Euskal kantua euskal kulturaren zati bat da; eta geure egoera aldatu nahi badugu, kanta saioez aparte, beste gauza batzuk ere aitzinerazi* behar ditugu. Oihukari horiengatik, ordea, ez zaitez ardura, berok ardurarik aski* omen baitute, euskal kultura indartzeko eta lantzeko.

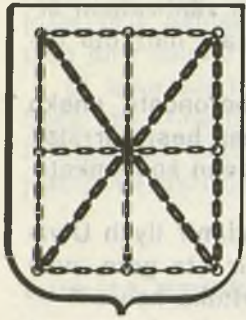
Bestalde, deuseztatzaile* eta eraikitzaile nor den, ikusiko dugu noizhait. (Antton SOLAGUREN.)

MENCHACA

Estalkiak, Itzalkiak, Ikurriñak, Itxas tresnak, Igeritekoak, Uretako Jantziak, Alokatzeko Itzalkiak.

Zuzenbideak: Posta, 700-Urrutizkin, 245574-Telegrafoa, MENURI
Muelle de Uribitarte, 15 BILBO - 9

nafarroa

Haurrentzako agerkari berria

Iruinean, Jose Maria Satrustegiren zuzendaritzapean, komiki bat argitaratzen da euskaraz. Azken alea jaso berri dugu. «Udu garratza» du titulua. Irakurtzeko oso erraza da, eta irudi apainez horniturik dator. Ale hau Donostiako «Santo Tomás» lizeoko ikasleek egin dute; eta gure txalorik beroenak bidaltzen dizkiegu, egin duten lan baliotsuagatik. Eskariak egiteko, hau da helbidea: «Etokizuna» - Gorriti, 27 - Pamplona.

Bi kontseilari legearen eta euskararen alde

Iruinean, Caballero eta Astrain, udaleko kontseilariek, euskararen ezagutzak irakaslegaien artean puntuazio bat ukan dezan eskatu dute. (Euskaltzaindiak eman ohi duen diplomaz ari direla uste dugu.)

Caballerok zehatzago adierazi du bere pentsaera:

«Nahi dutenek oro hizkuntza hau ikas ahal dezaten medioak jartzea, gure eginkizuna da; eta 1970.eko agorrileko Hezkuntza Lege Orokorrak horixe ematen du aditzera. Egia da, lege hori orain lau urte argitaratu zela, eta ez direla haren ondorioak ikusi. Baina guk, bete dadin saiatu behar dugu. Ez dirudi serioa, ez betetzekotan, talde politiko hatzuek, izatez herri osoaren patrimonio diren kultur balioak berentzat hartzea. Nire proposamenduak nahi lukeena, zera da: halebria, ikastetxe nazional guztiek gutienez euskararen irakasle bana ukan dezatela».

euskal herria

Unibertsitari talde berria

Martin Arrizubieta apezaren inguruan (haren helbidea: Imágenes, 23 - Córdoba), hango Unibertsitatean ikasten ari den euskal ikasle talde handi bat elkartzen da, zientzi gaiak euskaraz lantzeko. Unibertsitari hauek Matematika eta Biologia aztertzen dute bereziki, eta antzeko beste talde batzuekin nahi lukete harremanak eduki. Beren tesinak euskaraz idatzi nahiz, hiztegi teknikoan falta nabaritzen dute.

JAKIN argitaletxearen arrazoinak eta programak

JAKIN argitaletxeak bere abonatuak, obitura duenez, bere martxaren berri eman die.

1974. urtean moteldu egin dela aitortuz hasten da. Eta horren arrazoinak ere ematen ditu (estrukturazkoak ez baina konjunturazkoak esango genuke), hala nola, bulego etxean gertatu erreketa, berebela lapurtua, inprimategi aldakuntzak eta ekonomi alderdiaren garestitzea.

Joan den urteko gauza onen aldetik, talde zuzentzailearen osapena da bat, eta gero hiru liburuk ukan duten arrakasta. Hiru liburuok, ezagutzen ditu publiko irakurleak: «Axularren Hiztegia», Gerediaga Sariaren irabazle, «Euskara batua zertan den», bost hilabetetan agortua, «Lur eta Gizon», geroago aterea eta agor zorian dagoena.

1975.eko liburua zerrenda eskaintzen du, gero, JAKINek. Hona:

1. BEGIARMEN: «Sei idazle plazara» (II). Inprimategian.
2. ELKAR LANEAN: «Marx eta Jesus Europan». Inprimategirako.
3. AXULAR: «Gero». Villasanteren oharrak Inprimategian.
4. LARRAMENDI, J. M.: «Euskal artistak».
5. LAZKANO MENDIZABAE: «Gizona abere hutsa da». Inprimategirako.
6. ETXARREN, J. B.: «Donibaneko Huarte».
7. INTXAUSTI, J.: «Euskara batua Gramatika laburra».
8. LEKUONA, J. M.: «Bertsolaritza».
9. ZABALA, F.: «Euskal Herriaren Historia» (II).
10. TARTAS, J.: «Onsa hiltzeko bidia» (zuberotarrez). Inprimategian.
11. NIMEGAKO KATEKESI ETXEA: «Kristau Bidea» (Holandako Ikasbidea).

Euskal liburugintza 1975.ean

1975. urtea euskal liburuarentzat zernolakoa izango den ez dakigu. Azken urteotan liburugintzak behera egin du pitin bat, zenbaki soilak kontutan harturik. Gaiaren aldetik hobetuz doa, bestalde, kritikariek diotenez. Aurten ere zer atera egongo da, segur.

Gaitza beste nonbaitetik dator. Ekonomi aldetik. Horretan, ihazko joera gaiztotu egingo da. JAKINI, adibidez, abonatuak egindako oharrean esaten denez, liburuen salneurrietatik datokio buruko minak. Ba dakigu, paperaren eta inprimaketaren gastuak doblatu egin direla, eta postalgoak ere gora egin duela prezioetan.

Publikazioa posible egiteko, gaurko euskal argitaletxeek abonatuak bidez jokatzeko dute. Biderik hobereana ez bada ere (irakurleak ez baitu hitz osoa), gure kasuan beharrezkoa da, mezena handi eta ugariak sortzen ez diren bitartean (eta hau ere ez da biderik aproposena).

Abonatuak eta irakurleak laguntza sekula baino premiazkoagoa dute euskal argitaletxeek. Gure herriaren egoera halakoa delako (irakurtzeko ohiturarik eza, kulturari buruzko zailtasunak, etab.), euskal argitaletxeek liburuak merke saltzera jo beharra dute. Izan ere, liburuak merke saltzen dira Euskal Herrian (euskarazkoak esan nahi dut). «Paperback» edo «livre de poche» direlakoan prezioetan dabilta gure liburuak. Eta, ongi dakigunez, poltsiko liburuen erreboluzioa posible izan bazen, erosle ugalatasunez izan zen. Erosle gehiago eta liburuak merkeago. Eta gurean, erosle guti eta liburuak merke. Kontradizio horretantxe gaude, irten ezinik.

Gainerako beste arrazoin guztiak aparte utzita ere, eta ekonomiazkoari bakarrik helduta, euskal liburuak argitaletxeari

dirurik uzten ez dion hartean, profesionaltasunik lortzea gaitz izango da. Ezinezko, hobeto esanez Liburugintzaren aparatuak amateurismoan segitu beharko du.

Euskal irakurleak, liburu bat erosten duenean, irakurtzearen ezezki, aurkitzen oso zaila ez den beste arrazoin batengatik ere egiten du, ene ustez.

Langilea, lantegia, kalea

Lanuzteak, grebak, lantegi hitxiak ugalduz doaz 1975, urte honetan. Inflazioa eta bizitzaren garestitzea ez dira hurrengo bihurgunean galtzekoak. Europa osoko arazoa da. Espainiakoa ere bai. Gure artekoa ere bai, nola ez.

Non ez dira grebak ezagutu edo ezagutzen Euskal Herrian? Manifestazioak ere «eguneroko ogia» bihurtzen ari zaizkigu. Egunkarietan ere —bakter galduetan, besterik ez bada— zerbait irakur genezake. Dirudienez, istilurik gogortxoena Bilbo, Iruine eta Tolosa aldekoak dira azkenaldi honetan.

Tolosan, esaterako, egoera oso latza da. Abenduaren 2an eta 3an grebak ez zuen indarririk izan. 11n eta 12an, bai. Eta harez gero, lantegi batzutan, gaur arte diraute. 11koan, gainera, hitxirik egon ziren denda guztiak. Oraintsu, urtarrilaren 20an, beste horrenbeste. Manifestazio, kaleko ibilaldi isil eta gainerakoak, kontaezinak. 15 bat lantegi daude geldirik, edo hitxirik. 800 bat langile greban. Jendea beldurrez. Lantegi buru zenbait, zer egin ez dakielako.

Tolosako egoeran bereziki oiharturik, hor zehar dabilzan susmo, entzundako beldur, eta egin bide diren pausoen berri pentsagarri batzuk eman nahi nituzke ANAITASUNAN, aldizkariaren baldintzengatik gehiago egiterik ez dago eta.

Grebak direla eta, informazio guti eta mesfidagarria dugu. Noiz behinka kale bazterean harrapatu ohi diren horrietatik aparte, ahoz aho jakiten dira berriak. Klandestinitate honekin, batek ez daki zer den egia eta zer egin. Ez dago jakiterik, zeintzuk diren, atzetik, azpitik eragile dabilzan indarrak, joerak, mugimenduak. Herri xumea, informazio eta politik formazio gutikoa denez, mesfidatu egiten da. Eta, beharbada, fidagaitz bihurtuko da gerorako. Bestalde, talde eragileen izenak eta kaleko horien bidez ezaguturik ere, nola neur talde horien indarra? Nola jakin, horiek duten benetako burruka ahalmena eta dadukaten langileekiko erakar indarra? Goazen galdetuz. Dendariek eta hola erantzun baldin badute, zergatik ote da? Laguntzeagatik? Ala beldurragatik eta mehatxuengatik? Baina nola nahi da informazioa ematea ere, informazio hori emateko bide egokirik ez dagoenean? Burruka «a tope» eta beharturik eraman, zer lortuko da? Iraultzaren lehertzapena ala behin betirako jendea higuin eraztea? Nola joka liteke bestetara, langilearen mugimendua eta sindikatuak elkar hartu gabe doazenean? Europako herrialdeetan, sindikatuak dira langileen errepresentatzaileak, hauen berauen hautapenez.

Ba dira, greba dela eta, biziki axolaturik dauden ugazabak. Edo lantegi tipiak daduzkatelako; edo entrepresa handi batzuen menpeko eta zerbitzari direlako; edo, entresá multinazionala izanik eta beraz erabakigunea urruti egonik, ahalbide guti dutelako hemen; edo, bailara bakar batetan egindako grebengatik lantegiak hixtera behartuak izanik, merkatua eta bezeroak irabazteko konkurrentzi ahalbidea gal ditzaketelako. Eskualde honetatik industriak uxatu egingo direla diotenak ere ba dira, leku baketsuagoetara joango direlako edo eramanez nahi dituztelako. Honekin, zera adierazi nahi dugu, greba noiz, non eta nola eramanez biziki aztergarria dela, eliteke eta gelditzeko orduan.

Greba hastera bukatzea baino erraxago gertatzen ari delako inpresioa. Ba du batek baino gehiagok. Kanpoko, kaleko giroa beroturik dagoenean, lanera sartu behar dela edo lanean segitu behar dela erabakitzea baino errazagoa da irteeta. (Alderantziz gertatzen da beste kasutan). Amore ematea, edo eskabide batzuk

gerorako uztea, gaitz da («que den ellos el brazo a torcer» esan ohi da). Europako sindikatuak sarri egin ohi dute amore emate hori. Horretarako, agian, holatsuko antolamendua behar, ordea! Hala ere, gudutxo bat galtzea, gerrate bat irabazteko bide bakarra gerta daiteke estrategia militarrean. Berdin gizarte arazoetan, eta bestelakoetan. Gainera, greba bat, luzarokoa denean, arretaz eta ongi zainduz eramaten ez bada, usteldu egin daiteke. Arriskugarria da hori, hurruka ahalmena galtzen baitu jendeak orduan!

Demokraziarik ez dugu geure herrian sekula orain arte ezagutu. Ez gaude horretan oihurik, ez hezurik, ez formaturik. Nahitaez, egingo dugun guztia kondizionatuko du horrek. Baina dantzan ere dantzatzu ikasten den bezalaxe, demokrazia ere demokrazi bideekin ikasiko da. Lantegietan eta, ba dakigu, bilkurak sarri egin ohi direla azkenaldi honetan: jendea mintzatzeko da, erabakiak botutara jartzen dira. Kontrako esperientziak ere askotxo dira, diotenez; mehatxuen bidez jendea behartuz, mendeak ere hartuz... Baina hau guztiau nola kontrola? Holatsuko ekintzak deskalifikatzeko erakunde errepresentatzaile nagusi bat ez dagoen bitartean, langileen mugimendua bera gelditzen da galtzaila.

Jendearen eskabideetan ikusten denez, kantitatiboa dateke greba hau, gehienbat bederen. Bizimoduaren garestitzea lotua. Beste ezeri askoz gutiago lotua, langileen ordizkaritzari, lantegi barneko aginte moduari eta jabegoari, lan kondizioei, esaterako.

Politizatua ote da greba hau? Baietz uste dut. Lan organizazioa bera baitago politizatua, eta egoera zer esanik ez. Politizatua dago, paperetan behintzat. Beste kontu bat da, hala ote den langile xumearen eskabideetan. Antolatzaileek, agian, gauzak diren bezala aurkezteko beldur direlako, edo ulerterazteko eta jarraituak ez izateko beldur direlako, lantegien barruan kantitatibo aldetik jo dute. «Agian» diot Hala ere, politizatua dagoela uste dut, zentzu honetan behintzat: sistema kapitalistari eusten dion sistema politikoaren kontra geina dela. Baina euskal politika espezifikorik ez lako. Kontu egin dezagun, abenduaren 2 eta 3ko grebak ez zuela hemen jarraitzailek izan. Ba da zer azterturik.

Lehen ere aipatu dugu, nagusi zenbait nola joka asmatu ezinik debilela. Borondaterik hoberenarekin ibilita era, irtenbide egokia ez da erraz aurkitzen, arazoa, azken finean, lan arazoa baino sakonagoa delako, nire ustetan. Baina ba da susmorik, nagusi zenbait, amore ez emateagatik, edo langabezia ba datorkeela ikusirik, soluziorik bilatzeko presa gehiegirik ez dadukala. Beharbada, langileen batasuna hautsiko den zain, greba ustelduko delako esperotan. Lock-out delakora edo entresak hixtera errazegi joatea, horixe da arriskua. Lantegian lantegiko problemak osorik ez direlarik, langile denek onhartuko luketen organizazio errepresentatzaile bat falta da. Bailara osorako soluzioak bilatzeko alkar hizketa, horrela, ez da erraz aurkitzen.

(J. LARRINAGA.)

Liburu berriak

1 SANTAMARIA ANSA, Carlos:

«La Iglesia hace política».

Euramérica, Madrid, 1974.

Egiatzapen batekin hasten da liburua: Gaurko Elizari kontrazko bi salaketa leporatzen zaizkio. Batetik, Eliza politikan gehiegi sartzen dela, iraultzazale eta progresista dela esan ohi da. Alderantziz, beste batzuentzat, Elizak ez du politikan, giza eskubideen aldeko burrukan parte hartzen; oportunistak da, eta sarri zapaltzaileen jokoa egiten du.

Honelako salakuntzak ez dira berriak. Baina, Santamariaren kritiz, gaur Elizaren eta politikarien artean istilu berri batzuk

sortzen ari dira. Kondaira aztertuz gero, eta bereziki XIX. mendea, Elizak bere eskubideak eta bere burua salbatzeko burrunkatu zela jabetzen gara. Egun, ordea, gizonaren nortasuna eta beronen eskubideak, eta bereak tarteko, aldarrikatzen du Elizak. Eta, honela, zenbait egoeraren zuzentasun ezaren kritikari gorrotatua bilakatzen da. Egungo politikari profesionalak, eta bereziki beren buruak teknokratizatzen dituztenek, ezin dute jasan, Elizak predikatzen duen politikariaren meneko izatea. Edozein helburu ez baita gizonari eta beronen nortasunari dagokiona.

Hau guztia, Brasil, Paraguay, Txekoslovakia, Italia, Frantzia etab. aipatuz azaltzen du egileak.

Santamariak Elizaren politikarekiko harremanen teoria sei printzipiotan biltzen du. Hauk honelatsu labur daitezke: Gizonaren munduak (ekonomiak, zientziak, arteak, politikak, etab.) bere izate eta helburuetan ba du nortasun bat, autonomia bat. Beraz, Elizak ez du mundu horretan sarbiderik. Baina, bestalde, Elizak gogor defendatzen du, politikagintzak etika bati lotua behar duela egon. Eta, honekin, eskua sartzeko eskubidea ezagutzen dio bere buruari; Eliza mundu honetako baita, eta beronen arazoetan haragitua. Horregatik, alde batetik, konkretuki agintedunenganako menpekotasuna eta begirunea irakasten du; baina, bestetik, Jaingoari gizonari baino lehenago obediencia zor zaiola esaten du, agintedunenganako desobediencia zuzenetsiz. Elizaren jokabide praktikoa, teoriarako bai baina ez delako honi lotua dago.

Mota askotariko politikagintza dago, norik egiten duen eta nola egiten duen arabera. Baina, Santamariaren ustez, Elizak politika egiteko eskubidea du. Politikan eta politikari buruz, ez ordea politika barruan, ba du eginkizun bat («la Iglesia actúa en la política y sobre la política, aunque no dentro de la política». Ikus 161. hor.). «Modu batetan eta berari dagokion eran, Elizak politika egiten du. Eta behar du egin» (185. hor.). Hitz hauekin amaitzen da liburua.

Liburu hau interesgarria da. Nahiz eta Txekoslovakiako eta Brasilgo bazterrak maizago aipatu hemengoak baino, begien bistan dago, gure egoera duela egileak gogoan. Metodo hau eta beronen arrazoinak, batez ere gure artean, oso ezagunak izan arren, egileak gure egoera gehixeago aipa zezakeela iruditzen zait.

Elizaren eta politikarien arteko harremanak ez direla gaur eta hemen oso goxoak, jakina da. Hauzi hau apropos nahaspilatzen duen informazio manipulatuaren ordenu apur bat jartzeko eta problemaren karkoa zertan datzan argitzeko, oso egokia deritzagu liburu honi. Ez zen noski Santamariaren asmoa, alor honetan dagoen problema korapilotsua eta praxian ezezik teoriarik ere hain eztabaidatua erahakitzea. Ezinezkoa bailitzateke liburuxka batetan.

Liburua Eliza barnetiko begiekin egina da. Karlos Santamaria kristau fededun azaltzen zaigu. Liburuaren egituran azkeneko Aita Sainduen pasarteek duten garrantzia, honen adie-

razle. Eta, honegatixek, Eliza onhartzen duten kristautentzat dela idatzia esango nuke. Ez haientzat bakarrik, noski. Egilea sinetsirik dago, egungo Elizak «moralitzeko indar» ikaragarria duela, eta indar horren politikazko eragipena onuragarria eta beharrezkoa duela gaurko munduak.

Puntu batzutan neutralezia agertzen zaigu egilea, beharbada Elizaren irakaspenari gehiegi lotzen zaiolako. Norbaitek, Eliza ondoegi jartzen duela ere esango du. Baina segur nago, liburuxka hau eskutan hartzen duen irakurleak ez duela amaitu gabe baztertuko. (M. PAGOLA.)

2. ERZIBENGOA J. - EZKIAGA P.:

«Euskal Literatura (III).»

Gero, Bilbo, 1974.

«Kimu» saileko liburu berri hau XIX. mendearen lehen erdiko euskal idazleen lanaz arduratzen da.

Epe horretako idazleei toki berezi bana ematen die; eta eskaintzen digun bakoitzaren informazioa honela banatzen du:

- bizitza (idazlearen biografia).
- idazlana (idatzi zituen liburuen zerrenda).
- literatur textuak (liburuetako pasarte batzuk, irakurleak idazlearen tankera ezagut dezan).
- eritzi kritikoa (idazleari buruz).
- ezagugarriak (idazlearen biografia eta lana aztertu ondoren, zeintzu ezagugarri nabarmentzen diren).
- bibliografia.

Ikus dezakezuenek, idazle bakoitzaz informazio oso bat ematen du, euskara errazean eta labur (ez du hitzik debaldetan esaten).

«Euskal Literatura»ren hirugarren liburuki hau lehenaren eta bigarrenaren atzetik dator; eta laugarren bat argitaratuko da, azken urteotako idazleei buruz.

Norentzat dira liburu hau? Gazteentzat eginak dira, idatzi eta argitara dutenek bere dioskutenez. Beraz, oso interesgarriak, ikastoletako azken mailetako ikasleentzat, erdal kolegioetan euskal literatura irakasten dutenentzat, alfabetakuntza bukatu dutenentzat, eta, zergatik ez? presaka bizi eta liburu sakonagoak irakurtzeko astirik ez duten adinetakoentzat. (Xabier GEREÑO.)

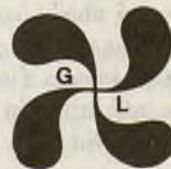
Albistariak:

Xabier GEREÑO
Leon HAIZAGER
Gexan LANTZIRI
Joanes LEKERIKA
Joan Mari MENDIZABAL

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

Liburudenda
Euskal liburuak

EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1